

5. Вітвіцька А. Я., Бригадир М. Б. Як говорити з дітьми про війну, смерть і втрату. *Трансформаційні процеси соціально-гуманітарної сфери сучасної України в умовах війни: виклики, проблеми та перспективи : матеріали Міжнародної науково-практ. конф.* (м. Тернопіль, 2-3 черв. 2022 р.). Тернопіль, 2022. С. 130–133.

6. Радзівська О. Г. Проблеми негативних інформаційних впливів на дитину в Україні в умовах збройного протистояння. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО.* 2017. Вип. 42. С. 197–200. URL : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/33334/1/%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%91%D0%9B%D0%95%D0%9C%D0%98%20%D0%9D%D0%95%D0%93%D0%90%D0%A2%D0%98%D0%92%D0%9D%D0%98%D0%A5%20%D0%86%D0%9D%D0%A4%D0%9E%D0%A0%D0%9C%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%99%D0%9D%D0%98%D0%A5.pdf>.

Сергій ЖЕЛІЗНЯК

ад'юнкт

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану в Україні, спричиненого повномасштабним вторгненням російської федерації, особливої уваги та підтримки з боку держави потребують вразливі категорії громадян. До таких слід віднести неповнолітніх осіб – громадян України віком до 18 років.

Проблема адміністративної відповідальності неповнолітніх осіб в умовах дії воєнного стану в Україні може охоплювати низку питань, що вимагають наявності правового інструментарію для їх належного розв'язання.

Перше питання пов'язане з правовим статусом неповнолітніх осіб в Україні. Так, згідно з Кодексом України про адміністративні правопорушення суб'єктом адміністративної відповідальності є фізична осудна особа, яка досягла на момент вчинення адміністративного правопорушення 16-річного віку (ст. 13). Водночас, за певними винятками, до неповнолітніх віком від 16 до 18 років, які вчинили адміністративні правопорушення, застосовуються заходи впливу, передбачені статтею 24-1 цього кодексу [1].

Особливої уваги з боку правоохоронних органів тут вимагають адміністративні правопорушення, поширені в умовах воєнного стану, зокрема: «Поширювання неправдивих чуток» (ст. 173-1), «Виготовлення та пропаганда георгіївської (гвардійської) стрічки» (ст. 173-3), «Публічні заклики до невиконання вимог поліцейського чи посадової особи Військової служби правопорядку у Збройних Силах України» (ст. 185-7), «Незаконне носіння військової форми одягу із знаками розрізнення військовослужбовців» (ст. 186-8) тощо.

Друге питання пов'язане з належним захистом прав неповнолітніх осіб як суб'єктів вчинення адміністративних правопорушень в умовах воєнного стану. Суб'єктам адміністративної юрисдикції тут важливо забезпечити належний захист неповнолітніх у випадках їх притягнення до адміністративної відповідальності, застосування до таких осіб заходів примусу, поліцейського піклування. Крім того, під час провадження у справах про адміністративні правопорушення вимагають уваги питання захисту неповнолітніх осіб від різноманітних проявів дискримінації, фізичного та психологічного насильства, а також їхнього доступу до медичної допомоги.

Третє питання пов'язане з альтернативними заходами впливу. У розвинутих європейських державах існують сучасні засоби альтернативного впливу для неповнолітніх: реабілітаційні програми, примусові заходи, соціальні або освітні заходи, спрямовані на коригування поведінки неповнолітніх. На відміну від них, в Україні досі залишається чинною система заходів впливу до неповнолітніх, розроблених ще у 1994 р. (ст. 24-1 КУпАП) [1].

Наприклад, у нормативно-правових актах Сполученого Королівства встановлено, що замість призначення покарання до неповнолітньої особи може бути застосовано такий вид виховного заходу, як наказ про нагляд. Суть цього наказу полягає у тому, що правопорушник зобов'язується підкорюватися вказівкам наглядача, а саме: жити у певному місці протягом визначеного строку, займатися певною діяльністю тощо. Також підлітку, якому призначено наглядача, необхідно дотримуватися чіткого розпорядку та перебувати вдома у визначений судом час [2, с. 283]. Певною мірою такий захід нагадує взяття особи під адміністративний нагляд.

У цілому вчинення адміністративного правопорушення неповнолітнім є обставиною, що пом'якшує відповідальність. Пояснюється це тим, що неповнолітні загалом не мають стійкої психіки, достатнього життєвого досвіду, навичок правочинної поведінки, не завжди усвідомлюють шкоду від заподіяного, легко піддаються впливу інших осіб, особливо старших за віком, які часто є організаторами або підбурювачами правопорушень; ураховується також, що неповнолітні легко піддаються виховному впливу і можуть виправитися без застосування до них жорстких заходів адміністративного стягнення [3]. З іншого боку, поліція має зважати на реалії воєнного стану (п. 5 ч. 1 статті 35 КУпАП: «вчинення правопорушення в умовах стихійного лиха або за інших надзвичайних обставин») [1]. Тобто суб'єкт адміністративної юрисдикції, яким виступає суд, має враховувати як пом'якшуючу обставину вчинення правопорушення неповнолітнім (ст. 34 КУпАП), а як обтяжуючу – вчинення адміністративного правопорушення в умовах воєнного стану (ст. 35 КУпАП).

Потужним інструментом правового захисту неповнолітніх у надзвичайних умовах виступає міжнародне право. Мова йде про міжнародні документи, зокрема про Конвенцію ООН про права дитини від 20.11.1989, яка

встановлює стандарти для захисту прав і добробуту дітей в умовах воєнного конфлікту та має дотримуватись усіма сторонами конфлікту [4]. Зокрема, згідно зі ст. 39 згаданої конвенції, держави-учасниці вживають усіх необхідних заходів для сприяння фізичному та психологічному відновленню і соціальній інтеграції дитини, яка є жертвою будь-яких видів нехтування, експлуатації чи зловживань, катувань чи будь-яких жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження, покарання чи збройних конфліктів. Таке відновлення і реінтеграція мають здійснюватися в умовах, що забезпечують здоров'я, самоповагу і гідність дитини [4].

Загалом, в умовах воєнного стану важливо забезпечити захист прав неповнолітніх осіб, враховувати їхні особливості та потреби при вжитті заходів адміністративного впливу. Дотримання міжнародних стандартів та прав людини в цілому і дитини зокрема є ключовим аспектом у цьому питанні.

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

2. Томашівський П., Кушпін В. Зарубіжний досвід звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності та покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія : «Юридичні науки»*. 2021. № 3(31). С. 279–284. URL : <https://science.lpnu.ua/uk/law/vsi-vypusky/number-331-2021/zarubizhnyy-dosvid-zvlnennya-nepovnolitnih-vid-kryminalnoyi>.

3. Адміністративна відповідальність неповнолітніх. *Солом'янська районна в місті Києві державна адміністрація*. URL : <https://solom.kyivcity.gov.ua/news/991.html>.

4. Конвенція про права дитини від 20.11.1989. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.

Тетяна СЛОБОДЯНЮК

практичний психолог відділу
методичної та психологічної роботи
управління освіти
Бахмутської міської ради

Світлана ЖИЗНЕВСЬКА

фахівець (консультант) комунальної
установи «Інклюзивно-ресурсний центр
м. Бахмут»

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Війна виснажує нас фізично та психологічно. Попри те, що наша психіка здатна адаптуватися під будь-які складнощі, кожен день бойових дій у рідній країні в рідному місті пережити надзвичайно складно. У цей непростий час